

Beleid voor inwonerbetrokkenheid gemeente Leusden 2025

1. Inleiding

De gemeente Leusden wil een betrokken en toegankelijke overheid zijn. Ons beleid voor inwonerbetrokkenheid helpt daarbij. We nodigen inwoners uit om mee te denken, mee te praten, en mee te doen. De opgaven waar we voor staan, kunnen we niet alleen oplossen.

In dit beleid voor inwonerbetrokkenheid staan de uitgangspunten en afspraken voor inwonerbetrokkenheid bij gemeentebeleid en initiatieven binnen onze gemeente.

Inwonerbetrokkenheid zorgt voor meer wederzijds begrip en betere plannen

Inwoners hebben ervaring uit de praktijk en kennen hun buurt of wijk als geen ander. Ze weten wat er speelt, hebben ideeën over wat beter kan en denken graag mee over oplossingen. Soms werken ze mee aan de uitvoering. En soms vraagt de gemeente aan inwoners om een keuze te maken. En als er sprake is van conflicterende belangen, dan zal de gemeente een beslissing nemen in het algemeen belang. De vele actieve verenigingen, stichtingen en vrijwilligersorganisaties in Leusden hebben een eigen rol. Samen vormen deze organisaties het maatschappelijk middenveld. Ze weten wat er leeft in de samenleving. Hun kennis en ervaring helpen plannen van de gemeente sterker en beter te maken.

Inwonerbetrokkenheid in ruimtelijk én sociaal domein

In Nederland heeft inwonerbetrokkenheid in het fysieke domein een lange traditie en is wettelijk vastgelegd in de Omgevingswet. Maar ook in het sociale domein speelt inwonerbetrokkenheid een belangrijke rol. Dit beleid voor inwonerbetrokkenheid geldt daarom ook voor onderwerpen als jeugd- en ouderenzorg, welzijn, onderwijs en sport. Het proces van inwonerbetrokkenheid loopt in sommige gevallen wél anders. In de eerste plaats voert de gemeente in het sociaal domein veel wettelijke taken uit binnen centrale wetgeving, zoals de Participatiewet, de Jeugdwet, de wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. Hiervoor worden lokale verordeningen, beleidsregels en uitvoeringsbeleid opgesteld binnen de kaders van de wet. In de diverse wetten staat dat inwoners actief worden betrokken bij het uitvoeren van de wet, bijvoorbeeld door vroegtijdig gevraagd en ongevraagd advies te geven over verordeningen en beleidsvoorstellen. In Leusden adviseert de Adviesraad Sociaal Domein het college over het beleid en de besluitvorming binnen dit domein.

Hoe is dit beleid voor inwonerbetrokkenheid tot stand gekomen?

In het najaar van 2024 en begin 2025 zijn in Leusden gesprekken gevoerd over inwonerbetrokkenheid. We spraken met medewerkers van de gemeente en vroegen inwoners naar hun mening via een enquête. Een oproep via het inwonerspanel en in de Leusder Krant leverde ruim 200 reacties van inwoners op. Ook hebben we gekeken naar voorbeelden van inwonerbetrokkenheid uit andere gemeenten. De inzichten uit deze gesprekken en voorbeelden vormen de basis van dit beleid voor inwonerbetrokkenheid dat we dus in samenwerking met inwoners en andere betrokkenen hebben gemaakt.

Verplichtingen vanuit wetgeving

Inwonerbetrokkenheid is niet vrijblijvend, maar wettelijk verplicht. De gemeente moet zorgen voor een zorgvuldige inrichting van processen rondom inwonerbetrokkenheid. Het juridische kader voor inwonerbetrokkenheid bestaat uit:

- Gemeentewet: de wijziging van Artikel 150 en Artikel 170 in het kader van de Wet versterking participatie op decentraal niveau, zoals vastgesteld op 5 juni 2024 en de daarin genoemde afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.
- Omgevingswet: de bepalingen over participatie bij ruimtelijke plannen, in werking sinds 1 januari 2024.
- Artikel 47 van Participatiewet, artikel 2.10 Jeugdwet en artikel 2.1.3 Wet Maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wetten verplichten de gemeente om inwoners vroegtijdig te betrekken en hen de mogelijkheid te geven om gevraagd en ongevraagd advies uit te brengen over verordeningen en beleidsvoorstellen.

Doelstellingen beleid voor inwonerbetrokkenheid

Het doel van dit beleid is:

- duidelijkheid geven over de manier waarop we inwonerbetrokkenheid in Leusden vormgeven, voor zowel de gemeente zelf als voor de inwoners, organisaties en bedrijven;
- versterken van de samenwerking tussen de gemeente Leusden, inwoners en andere partijen;

- en daarmee de kwaliteit van onze manier van werken, maar ook de kwaliteit van ons beleid, plannen en projecten te vergroten.

2. Uitgangspunten

Inwoners staan centraal

De gemeente Leusden wil zoveel mogelijk aansluiten bij de leefwereld van inwoners. Het betrekken van inwoners en met hen samenwerken is daarom ons uitgangspunt bij beleid, plannen, projecten en initiatieven. Inwonerbetrokkenheid gaat niet alleen over grote opgaven of ingewikkelde visies, maar ook over kleine(re) projecten. Goede samenwerking en communicatie tussen gemeente en inwoners, bedrijven en organisaties is niet vanzelfsprekend. Dat vraagt inzet van alle partijen. De wijkverenigingen spelen hierin een signalerende en ondersteunende rol, dankzij hun lokale kennis. Zij vertegenwoordigen echter niet automatisch alle inwoners van hun wijk. Maatschappelijke organisaties worden betrokken bij onderwerpen die voor hun doelstellingen relevant zijn.

We maken werk van inwonerbetrokkenheid

Samen keuzes en beleid maken is ons uitgangspunt, omdat we geloven in:

- Wederzijds begrip; in gesprek leren we elkaars belangen en drijfveren kennen en begrijpen.
- Kwaliteit; aansluiten op de leefomgeving en betrekken van verschillende perspectieven, creativiteit en talenten leidt tot een beter (inhoudelijk) resultaat.
- Eigenaarschap; door ruimte te laten aan inwonersinitiatieven stimuleren we de eigen kracht in de samenleving en actief burgerschap.
- Iedereen kan meedoen: door open uit te nodigen, bouwen we aan een vitale democratische samenleving.
- Bewustwording: bij grote maatschappelijke vraagstukken helpen we inwoners om zich te informeren en vragen te kunnen stellen.
- Duurzame relatie: met regelmatige dialoog bouwen we aan duurzame relaties.

Inwonerbetrokkenheid is altijd maatwerk: vijf niveaus van impact

Geen traject van inwonerbetrokkenheid is hetzelfde. De juiste aanpak hangt af van het onderwerp én van hoeveel invloed betrokkenen kunnen hebben. Soms is het voldoende om mensen alleen te vertellen wat er gaat gebeuren. In andere gevallen is nauwe samenwerking nodig om tot een gedragen plan te komen. In dit beleid voor inwonerbetrokkenheid onderscheiden we vijf niveaus van inwonerbetrokkenheid. Welk niveau passend is, hangt af van de impact van het initiatief op de omgeving. Per niveau geven we vervolgens aan welke aanpak passend is, wie welke rol heeft en hoeveel invloed er mogelijk is. Het is belangrijk om per initiatief een bewuste afweging te maken en vooraf helder te communiceren wat mensen kunnen verwachten.

Niveau Factoren	Niveau A - minimaal	Niveau B - beperkt	Niveau C - behoorlijk	Niveau D - groter	Niveau E - zeer groot
Gevolgen					
Omvang					
Aandacht					
Ruimte voor verandering					

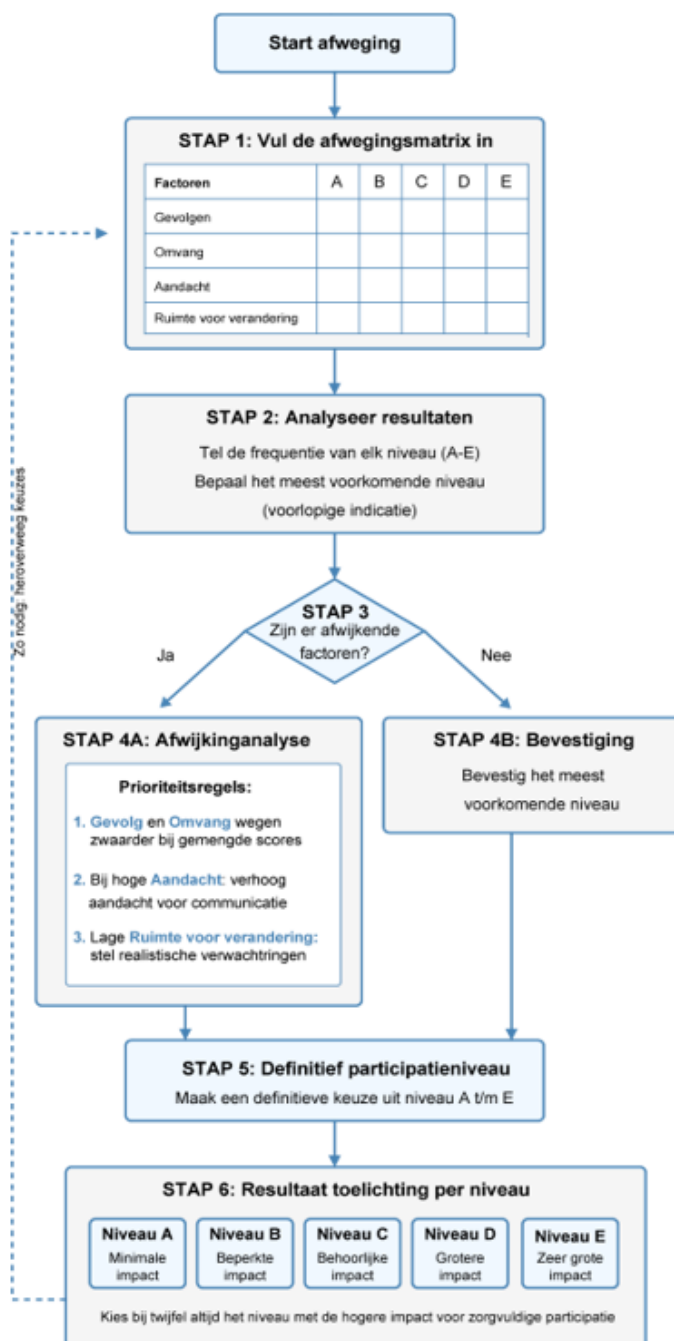
Meepraten en meedoen vraagt tijd en geld

Inwonerbetrokkenheid vraagt om een investering van de gemeente, in tijd, capaciteit en geld. Daarom is het belangrijk om per onderwerp kritisch te zijn: betrekken we zoveel mogelijk inwoners of volstaat een kleinere groep? Ook inwoners willen niet altijd overal intensief bij betrokken zijn. Dat vraagt om een duidelijke werkwijze en heldere afspraken over wat de gemeente wel en niet kan doen met de

ideeën en voorstellen van inwoners. Ook bij het ondersteunen van initiatieven maakt de gemeente vooraf een zorgvuldige afweging over welke ondersteuning mogelijk is.

Inwonerbetrokkenheid-expertise in huis

Om de kwaliteit van inwonerbetrokkenheid te waarborgen, zorgen we dat er voldoende kennis en ervaring in huis is. Zo kunnen we het beleid voor inwonerbetrokkenheid goed en consequent uitvoeren, projecten begeleiden en evalueren. Deze interne expertise helpt om per situatie een passende werkwijze te kiezen en zorgt voor een consistente aanpak. Bij complexe of gevoelige trajecten kan het daarnaast nodig zijn om externe deskundigheid of een onafhankelijke partij in te schakelen.

Afwegingskader impact

3. De belangrijkste begrippen

Inwonerbetrokkenheid / Participatie

Het betrekken van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van gemeentelijk beleid. Het omvat niet alleen de traditionele inspraak bij beleidsvoorbereiding, maar strekt zich ook uit tot de uitvoering en evaluatie van beleid.

We hanteren de volgende definitie: 'Het betrekken van inwoners en andere belanghebbenden bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van (gemeentelijk of door anderen geïnitieerd) beleid, plannen en projecten.'

Inwoners

Met inwoners bedoelen we ook andere belanghebbenden, zoals verenigingen, organisaties, bedrijven en andere partijen met een lokaal belang.

Overheidsparticipatie

Bij overheidsparticipatie komt het initiatief juist vanuit de samenleving. Inwoners komen met een initiatief om aan de slag te gaan met een maatschappelijk thema. Het initiatief heeft ondersteuning en/of goedkeuring vanuit de gemeente nodig. Dit gaat bijvoorbeeld om bewonersinitiatieven, of plannen van een stichting of bedrijf. In deze gevallen kan de gemeente de rol van participant innemen. Met andere woorden: 'de overheid' doet mee met de plannen vanuit de samenleving. Dit noemen we overheidsparticipatie.

Uitdaagrecht

Het uitdaagrecht geeft inwoners en lokale maatschappelijke partijen de mogelijkheid hun gemeente uit te dagen om gemeentelijke taken (en bijbehorend budget) aan hen over te dragen. Bijvoorbeeld omdat ze denken het slimmer, beter of goedkoper te kunnen doen, en zo hun buurt (fysiek of sociaal) willen verbeteren. Het uitdaagrecht is opgenomen in het wetsvoorstel Versterking Participatie op decentraal niveau.

Inspraak

Inspraak vindt plaats als er een concept- of ontwerp besluit van de gemeente ligt over beleid of over een project. Dat is in een later stadium dan inwonerbetrokkenheid. Iedereen die dat wil kan met een zienswijze op het voorstel reageren. De gemeente motiveert bij het nemen van het definitieve besluit waarom de ingebrachte zienswijzen wel of niet tot aanpassingen hebben geleid. In de Omgevingswet is geregeld voor welke besluiten inspraak verplicht is.

4. Leidende principes

Ons beleid voor inwonerbetrokkenheid is gebaseerd op vijf principes. Samen vormen zij het kompas bij elk traject van inwonerbetrokkenheid.

We betrekken de juiste mensen

We betrekken inwoners die directe gevolgen ondervinden van een onderwerp. Daarbij streven we naar een goede afspiegeling van de betrokken groep. We communiceren op een manier die aansluit bij deze inwoners - in begrijpelijke taal en via passende kanalen.

We betrekken op tijd

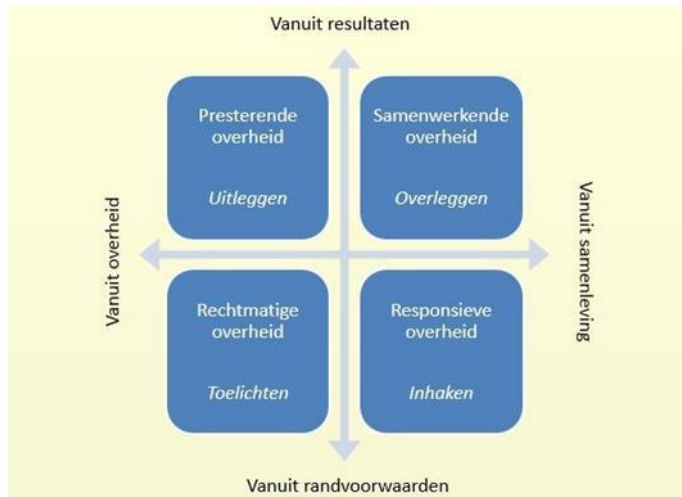
We vragen inwoners om hun mening en ideeën in een vroeg stadium. Zo is hun inbreng echt zinvol. En kunnen we aan de slag met wat mensen belangrijk vinden en waarom. Vroegtijdig betrekken betekent ook dat we zorgen voor voldoende tijd om inwoners goed mee te nemen in het proces.

We zijn helder over het proces

We leggen vooraf duidelijk uit waar het over gaat, hoe inwoners mee kunnen doen en hoeveel invloed mogelijk is. Ontvangen ze alleen informatie, kunnen ze hun mening geven, of hun ideeën delen. We leggen ook uit wat er met de uitkomsten gebeurt. En wie welke rol heeft. Tijdens het traject geven we de informatie die nodig is om goed mee te kunnen doen. Na afloop leggen we uit wat er wel en niet met de inbreng is gedaan en waarom.

We ondersteunen waar dat kan

Als inwoners zelf met een initiatief komen, kunnen zij de gemeente om ondersteuning vragen bij inwonerbetrokkenheid. We maken dan een afweging tussen de investeringen in tijd en geld en de maatschappelijke meerwaarde. De gemeente kiest voor een passende rol, als samenwerkende of responsieve overheid (zie schema hiernaast). En kan praktische ondersteuning geven, zoals advies, materiaal of begeleiding – afhankelijk van het onderwerp.

Bron: NSOB

We leren

We leren voortdurend van onze trajecten rondom inwonerbetrokkenheid. Daarom evalueren we elk traject na afloop: wat ging goed, wat kon beter en wat nemen we mee voor de toekomst. Soms leidt dat ook tot aanpassing in onze werkwijze. We evalueren met een jaarlijkse rapportage aan het college en de raad over het beleid voor inwonerbetrokkenheid. Die stellen we op samen met de betrokken organisatoren en deelnemers. We verzamelen de belangrijkste ervaringen en lessen. Daarbij kijken we naar de kosten, opbrengsten en hoe we zijn omgegaan met maatschappelijke initiatieven (overheidsparticipatie) en het uitdaagrecht.

Waarover geen inwonerbetrokkenheid

Niet elk onderwerp is geschikt voor inwonerbetrokkenheid, om verschillende redenen:

Vastgesteld beleid

Eerder vastgesteld beleid vormt het vertrekpunt voor inwonerbetrokkenheid. Dit betekent dat vastgesteld beleid zelf niet ter discussie staat tijdens een traject van inwonerbetrokkenheid. Het gesprek gaat over de uitvoering binnen de kaders van dat beleid. Dit geldt voor alle vormen van inwonerbetrokkenheid, ook voor overheidsparticipatie en het uitdaagrecht.

Beleid voorbereiden

Ook beleid voorbereiden staat niet ter discussie tijdens een traject van inwonerbetrokkenheid. De gemeenteraad stelt de kaders van dat beleid en het gesprek gaat over de uitvoering binnen de kaders van dat beleid.

Uitvoering landelijk beleid

Bij onderwerpen waarbij de gemeente regelgeving uitvoert die is opgelegd door het Rijk of de provincie, is er weinig tot geen beleidsruimte. Omdat er geen keuzes te maken zijn, is inwonerbetrokkenheid over deze onderwerpen niet zinvol en daarom uitgesloten.

Spoedeisende situaties

Bij urgente kwesties waarbij direct handelen nodig is, is er geen tijd voor (uitgebreide) inwonerbetrokkenheid. In die gevallen neemt de gemeente zelf verantwoordelijkheid voor snelle besluitvorming.

Kwetsbare groepen in de samenleving

Bij onderwerpen die direct kwetsbare inwoners betreffen, zoals zorg of huisvesting, kan inwonerbetrokkenheid worden beperkt. De gemeente kan hierover principebesluiten nemen, mede op advies van de Adviesraad Sociaal Domein. Om deze groepen te beschermen, kunnen anderen dan de betrokken doelgroep zelf, worden uitgesloten van inwonerbetrokkenheid. Hiermee gaan we wel terughoudend om.

5. Werkwijze bij inwonerbetrokkenheid: leidraad voor inwonerbetrokkenheid

Voor een duidelijke aanpak bij inwonerbetrokkenheid is de Leidraad voor inwonerbetrokkenheid Leusden gemaakt. Hierin staat beschreven hoe de processen rondom inwonerbetrokkenheid worden ingericht en hoe het afwegingskader wordt gebruikt om de impact van een project te bepalen. Op basis daarvan

wordt de passende aanpak voor inwonerbetrokkenheid gekozen. Hieronder lichten we kort de globale stappen per niveau van inwonerbetrokkenheid toe.

Werkwijze bij inwonerbetrokkenheid

Bij inwonerbetrokkenheid ligt het initiatief doorgaans bij de gemeente, maar ook andere initiatiefnemers kunnen inwonerbetrokkenheid toepassen. Dat geldt met name voor plannen die gevolgen hebben voor de leefomgeving.

In die gevallen is de Omgevingswet van toepassing.

Vooraf wordt een analyse gemaakt wie gevolgen ondervinden van het initiatief en in welke mate. Met behulp van de 'impactmeter' wordt het niveau van impact vastgesteld (categorie A tot en met E). Per categorie zijn voorbeelden uitgewerkt van een passende aanpak en uitvoering.

Op basis van deze analyse en het niveau van impact, bepalen we de juiste aanpak voor inwonerbetrokkenheid voor verschillende groepen inwoners, variërend van informeren tot meepraten.

Een plan voor inwonerbetrokkenheid met de verschillende elementen, biedt zowel inwoners als initiatiefnemers houvast bij de uitvoering van de participatie.

We maken een afweging over de impact. Dit afwegingskader is een hulpmiddel om tot een weloverwogen keuze te komen, geen voorschrift. De context van elk specifiek geval blijft belangrijk in de uiteindelijke besluitvorming over het te hanteren niveau van inwonerbetrokkenheid.

A minimale impact
B beperkte impact
C behoorlijke impact
D grotere impact
E zeer grote impact

Werkwijze bij overheidsparticipatie

Bij overheidsparticipatie komt het initiatief van inwoners. In de leidraad voor inwonerbetrokkenheid staat beschreven wat er in een verzoek om samenwerking of medewerking aan een initiatief moet worden opgenomen. En hoe de gemeente zo'n verzoek beoordeelt en erop kan reageren.

Werkwijze bij het uitdaagrecht

Bij het uitdaagrecht doen inwoners een voorstel om een gemeentelijke taak met bijbehorend budget over te nemen. Dit kan als ze voldoen aan bepaalde voorwaarden. In de leidraad voor inwonerbetrokkenheid is vastgelegd hoe de gemeente omgaat met zulke voorstellen.